

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

ISF:s rapport (2016:10) Sjukpenninggrundande inkomst (SGI) – Försäkringskassans handläggning och beslut om SGI noll

I rapporten har Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) granskat vilka personer som får sjukpenninggrundande inkomst (SGI) fastställd till noll kr – s.k. nollplacering – och varför. ISF har också granskat kvaliteten i Försäkringskassans handläggning och beslut om SGI noll.

Inledning

Det är positivt att granskningen visar att beslut om SGI noll generellt sett är av god kvalitet. Vad gäller handläggningen av SGI pågår flera aktiviteter med syfte att ytterligare utveckla kvaliteten i handläggningen.

Det pågår t.ex. ett arbete med att se över kommunicerings- och beslutsmallar.

Försäkringskassan arbetar vidare med utveckling av SGI-utbildningarna. Den kommande SGI-webbutbildningen kommer att bli tillgänglig under det första kvartalet 2017. Det är en tvådagarsutbildning som består av webbmoduler, filmer, övningar och lärarledda moment.

Den pågående omfattande revideringen av Försäkringskassans vägledning 2004:5 *Sjukpenninggrundande inkomst – och årsarbetstid* kan också antas bidra till handläggarnas kompetensutveckling. Målet med revideringen är bl.a. att handläggarna ska utreda och besluta om SGI med stöd av lagkommentarer i vägledningen.

Försäkringskassan instämmer i rapportens huvudsakliga slutsatser men har en kommentar till ISF:s resonemang om utredningsskyldighet. I rapporten för ISF fram att utredningsskyldigheten är större i ärenden som initierats av Försäkringskassan eller om myndigheten överväger att fatta betungande beslut, exempelvis avslag på eller indragning av en ersättning (se s. 58). Som lagrådet framhåller blir Försäkringskassans utredningsskyldighet väsentligt mera omfattande om myndigheten överväger att meddela ett för den enskilde betungande beslut, t.ex. ett beslut om återkrav eller indragning eller nedsättning av ersättning (se prop. 2008/09:200 s. 555). Enligt Försäkringskassans uppfattning innebär det dock inte att det, i jämförelse med övriga SGI-beslut, finns en mer långtgående utredningsskyldighet i ansökningsärenden där det fattas avslagsbeslut på den grunden att SGI fastställs till noll. Även om Försäkringskassan har ett utredningsansvar är det primärt den som ansöker om en förmån som har bevisbördan (jfr rättsfallen HFD 2011 ref. 81 och HFD 2013 ref. 50).

Kommentarer till ISF:s rekommendationer*Förbättrad kommunikation mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen m.m.*

Försäkringskassan delar ISF:s bedömning att kommunikationen mellan myndigheterna behöver förbättras på olika sätt. Försäkringskassan kommer att diskutera rekommendationen med Arbetsförmedlingen. Målsättningen med diskussionen ska vara att komma fram till lösningar som gör att försäkrade inte drabbas av kommunikationsbrister mellan myndigheterna. Direktkontakt mellan handläggare och förbättrad direktåtkomst finns inte idag, men är viktiga utgångspunkter i det arbetet.

I SGI-handläggningens system används Arbetsförmedlingens kodning för att kategorisera arbetssökande. Dessa uppgifter används vid Försäkringskassans bedömning av om den försäkrade är aktivt arbetssökande, bl.a. för att effektivisera utredningsarbetet. Försäkringskassan har bemyndigande att föreskriva på vilket sätt den försäkrade ska visa att han eller hon är arbetssökande (3 § andra stycket förordningen [2000:1418] om tillämpningen av vissa skyddsbestämmelser för sjukpenninggrundande inkomst). Försäkringskassan har hittills inte meddelat några sådana föreskrifter men kommer att utreda om det bör föreskrivas på vilket sätt den försäkrade ska visa att han eller hon är arbetssökande. En självklar utgångspunkt för det arbetet är att administrationen inte får bli alltför omfattande.

Rekommendationen som riktar sig till Arbetsförmedlingen

Försäkringskassan kommer att diskutera rekommendationen med Arbetsförmedlingen. En utgångspunkt för diskussionen bör vara hur arbetssökande på bästa sätt kan få en korrekt information.

Utbildning samt en organisatorisk aspekt av SGI-handläggningen

Det pågående arbetet som gäller kompetensutveckling har beskrivits i inledningen av svaret. Försäkringskassan ska även utreda på vilket sätt handläggarna kan få bättre förutsättningar till kompetensutveckling inom SGI. Försäkringskassan ska också fortlöpande se till att SGI-utbildningarna håller en hög nivå.

När det sedan gäller den organisatoriska rekommendationen är det självklart att verksamheten ska vara organiserad så att handläggarna ges förutsättningar att handlägga SGI med hög kvalitet.

Översyn av SGI-skyddsreglerna

Inkomstbortfallsprincipen är grunden för socialförsäkringen. Försäkringskassan anser därför att det är särskilt viktigt att se över om principens anknytning till SGI-skyddsreglerna behöver förtydligas i lagstiftningen. Försäkringskassan delar ISF:s bedömning att översynen av regelverket bör gälla SGI-bestämmelsernas förhållande till inkomstbortfallsprincipen och enskilda möjligheter att förutsäga vilket skydd socialförsäkringen ger.

Försäkringskassan håller vidare med om att nollplaceringar vid kortare glapp mellan SGI-skyddsperioder är problematiskt för försäkrade. Försäkringskassan anser att det är angeläget att eventuella undantagsregler utformas så att de inte leder till gränsdragningsproblem och tillämpningssvårigheter. En eventuell översyn av SGI-skyddsreglerna bör utgå från inkomstbortfallsprincipen och ha en helhetssyn.

Som ISF påpekar är det viktigt att SGI-reglerna ska kunna fungera väl för personer med tim- och behovsanställningar. Det är också angeläget att sjukförsäkringens villkor så långt som möjligt motsvarar förhållandena på arbetsmarknaden.

SGI-skydd vid tillfällig föräldrapenning och närståendepenning m.m.

Försäkringskassan delar ISF:s bedömning i denna del.

Statistik om SGI-beslut

Det är idag inte möjligt att på ett enkelt sätt ta fram statistik om samtliga SGI-beslut. Samtliga beslut finns i ärendesystemen, men det är svårt att ta fram statistikuppgifter eftersom enbart det senast fattade beslutet för en försäkrad under respektive månad lagras i statistikdatabasen Store. För att förenkla uppföljningen av antal fattade beslut avser Försäkringskassan att 2017 förändra datafångsten så att samtliga SGI-beslut lagras i Store.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschefen Sture Hjalmarsson i närvaro av avdelningscheferna Jan Andersson, Per Eleblad och Gabriella Bremberg, rättschefen Eva Nordqvist samt verksamhetsområdescheferna Per-Arne Dahlberg och Gun Borgstedt, den senare som föredragande.

Sture Hjalmarsson

Gun Borgstedt